

หอยเปิดฝាយ่าเข้าใกล้ : อันตรายจากหอยมือเสือ

นาวาโทหญิง ลินีช ศิริวงศ์

อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

หอยมือเสือ (Giant clam) เป็นทรัพยากรสัตว์น้ำที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว เนื้อของหอยมือเสือ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อยึดเปลือก เป็นอาหารซึ่งมีราคาแพง เป็นที่นิยมบริโภคในหลายประเทศ เปลือกใช้ทำเครื่องใช้ เครื่องประดับ รวมทั้งไข่มุกที่มีราคาแพงกว่าไข่มุกปกติธรรมดา เนื่องจากมีขนาดใหญ่และหาได้ยากมาก ส่วนหอยมือเสือขนาดเล็กนิยมนำมาเลี้ยงในตู้ปลาทะเลสวยงาม จึงทำให้หอยมือเสือถูกจับขึ้นมาใช้ประโยชน์มาก จนเกินกำลังธรรมชาติจะทดแทนได้ทันในทุกแหล่งการแพร่กระจาย จนกระทั่งอยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์ หรือบางชนิดถูกทำลายจนหมดไปจากบางแหล่ง จึงเป็นหนึ่งในจำนวน

สัตว์น้ำที่ได้รับการขึ้นบัญชีในรายชื่อสัตว์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือหายากในอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรือ CITES และจัดอยู่ในบัญชีสัตว์สงวนและคุ้มครองประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ของกฎหมายไทย

การอนุรักษ์หอยมือเสือ

ที่มา : <https://www.facebook.com/DNP1362/posts/2283833081931587:0>

ในน่านน้ำไทยพบหอยมือเสืออยู่ทั้งในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน 5 ชนิด จำนวนประชากรหอยมือเสือในน่านน้ำไทยในปัจจุบันมีเหลืออยู่ไม่มาก เนื่องจากหอยมือเสือมีแหล่งอาศัยอยู่ตามแนวปะการังที่มีระดับน้ำไม่ลึกเพราะต้องอาศัยแสงสว่างในการดำรงชีพ เพื่อให้สาหร่ายซึ่งอาศัยอยู่ในเนื้อเยื่อสามารถสังเคราะห์แสงได้ ทำให้หอยมือเสือถูกจับขึ้นมามีได้ง่าย แหล่งที่พบหอยมือเสือได้มากที่สุด คือ เกาะไข ในเขต

พื้นที่จังหวัดชุมพร สามารถพบหอยมือเสือได้หลายขนาดและหลากหลายสีในเขตแนวปะการังน้ำตื้นรอบๆ เกาะ โดยเป็นหอยมือเสือทั้งจากการเพาะขยายพันธุ์ และกำเนิดเองในธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากการอนุรักษ์หอยมือเสือ

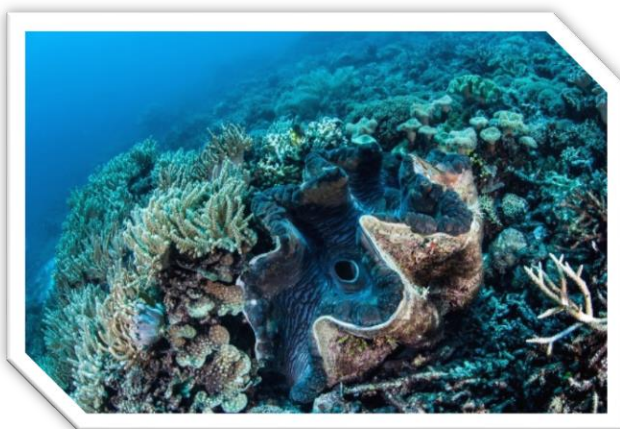

ความแข็งแรงของฝาหอยมือเสือ

ที่มา

ลักษณะทั่วไป

หอยมือเสือเป็นหอยขนาดใหญ่ โดยทั่วไปจะอาศัยอยู่ในน้ำทะเลที่มีความเค็มค่อนข้างสูง ชอบอยู่ตามซอกหิน แนวปะการัง หรือตามพื้นท้องทะเล ด้านนอกของฝาส่วนล่างมักจะยึดติดอยู่กับพื้น มีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงเพื่อใช้ปิดเปิดฝาทั้งสอง ตามปกติหอยมือเสือจะเปิดฝาทั้งสองออกเพื่อคอยดักอาหารส่งเข้าสู่ส่วนปาก เมื่อมีอะไรเข้ามาบริเวณหรือหลุดเข้าไปอยู่ในระหว่างฝาทั้งสอง หอยมือเสือจะปิดฝาทั้งสองเข้าหากันทันที ดังนั้นหอยมือเสือจึงสัตว์ทะเลที่อาจเป็นอันตรายต่อนักดำน้ำ หรือแม้แต่ผู้คนที่ลงเล่นน้ำในบริเวณที่มีหอยพวกนี้อาศัยอยู่ ซึ่งบริเวณที่หอยมือเสืออาศัยอยู่นั้นมักจะกลมกลืนกับสีสันของลำตัวของมัน ถ้าไม่ได้สังเกตอาจแยกไม่ออก และเกิดอันตรายต่อมนุษย์ได้

การดำรงชีวิตของหอยมือเสือ

<https://youtu.be/NdAe9N5jwx4>

หอยมือเสือ : ความหลากหลายของสีส้น

<http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=932644>

วงจรชีวิตของหอยมือเสือ

หอยมือเสือเป็นสัตว์ 2 เพศในตัวเดียวกัน (Simultaneous hermaphrodite) พร้อมผสมพันธุ์เมื่ออายุประมาณ 2 ปี โดยจะเป็นตัวผู้ก่อนแล้วหลังจากนั้นจะมีการพัฒนาอวัยวะเพศเมีย (ป้องกันการผสมพันธุ์ในตัวเอง) น้ำเชื้อจะถูกปล่อยออกมาก่อนแล้วหลังจากนั้นครึ่งชั่วโมงไข่จะปล่อยออกมาซึ่งจะกระตุ้นให้หอยมือเสือตัวอื่นปล่อยน้ำเชื้อออกมา เมื่อหอยปล่อยน้ำเชื้อออกมาผสมกับไข่ในน้ำหลังจากนั้นประมาณ 12 ชั่วโมงจะเปลี่ยนเป็นตัวอ่อนเรียกว่า Trochophore หลังจากนั้นอีก 2 วันจะเปลี่ยนเป็นตัวอ่อนเรียกว่า Veliger ซึ่งมีเปลือกความยาวประมาณ 160 ไมครอน เมื่ออายุ 9 วัน จะพัฒนาอวัยวะคล้ายเท้าเรียกว่า pediveliger มีขนาดเปลือกประมาณ 200 ไมครอน อายุประมาณ 2-3 สัปดาห์ลูกหอยจะสร้างอวัยวะยึดเกาะพื้นเรียกว่า byssus แล้วเจริญเติบโตเป็นหอยมือเสือขนาดใหญ่ต่อไป

อาหารของหอยมือเสือ

ขณะที่เป็นลูกหอยจะกรองกินแพลงตอนขนาดเล็กเป็นอาหารแต่เมื่อกินแพลงค์ตอนในกลุ่ม zooxanthellae เข้าไปแพลงตอนกลุ่มนี้จะไม่ถูกย่อยแต่จะเข้าไปเจริญเติบโตอยู่ในเนื้อเยื่อและร่างกายของหอยมือเสือ เมื่อหอยมือเสือเปิดฝาออกรับแสง zooxanthellae จะสังเคราะห์แสงแล้วแบ่งอาหารให้หอยมือเสือ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารหลักของหอยมือเสือ

อันตรายจากหอยมือเสือ

สีสันของหอยมือเสือเป็นอีกเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมชมเชยทั้งสีฟ้าสีเหลืองและสีน้ำตาลแล้วแต่ตัว สำหรับนักดำน้ำลึกจะต้องระวังให้มากเพราะในขณะที่เล่นน้ำหรือดำน้ำอยู่นั้น ถ้าหากว่าอวัยวะส่วนใดของเราติดเข้าไปอยู่ในระหว่างฝาทั้งสองข้างของมันซึ่งปกติจะเปิดอ้าอยู่นั้น ฝาทั้งสองจะปิดทันทีทำให้นิ้วมือ นิ้วเท้า ฯลฯ อาจจะชันหรือกระดูกแตก เนื่องจากถูกฝาทั้งสองของมันหนีบอย่างรุนแรง และติดคาอยู่ในฝานั้นแน่นจนไม่สามารถที่จะดึงให้หลุดออกมาได้ ผู้เคราะห์ร้ายอาจได้รับภัยถึงแก่ชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่อยู่ใต้น้ำด้วยแล้วจะทำให้หมดอากาศ หายใจเร็วขึ้น เพราะว่าการตกใจทำให้

ไม่สามารถควบคุมสติอารมณ์ และจมน้ำเสียชีวิต นอกจากนี้จากการรายงานของสื่อต่างประเทศพบว่ามีผู้เคราะห์ร้ายถูกหอยมือเสือหนีบ และเกิดอาการแพ้อย่างรุนแรง ต้องรีบนำเข้ารับการรักษาทันทีในโรงพยาบาล

หอยมือเสือหนีบ : อาการบวมจากการแพ้

<https://worldnewsdailyreport.com/hawaii-scuba-diver->

การปฐมพยาบาล

หอยมือเสือไม่มีพิษมีภัย นอกจากอุบัติเหตุที่ได้รับจากการที่ฝาของมันหนีบอวัยวะของเรา เช่น นิ้วมือ นิ้วเท้า ฯลฯ นั้นแน่น แผลที่ได้รับอาจจะทำให้นิ้วชันหรือกระดูกแตกโดยทั่วไป

กรณีที่ผู้เคราะห์ร้ายเกิดจมน้ำ การจมน้ำทำให้ผู้จมน้ำได้รับอันตรายจากการขาดออกซิเจนไปเลี้ยงสมอง การช่วยชีวิต และการกู้ฟื้นคืนชีพจึงเป็นวิธีการสำคัญเร่งด่วนที่ทำให้รอดชีวิต การปฐมพยาบาลผู้ช่วยจมน้ำกระทำดังนี้

1. จัดให้นอนตะแคงกึ่งคว่ำ รีบตรวจสอบการหายใจ
2. ถ้าไม่มีการหายใจให้ทำการเป่าปาก ช่วยหายใจทันที โดยไม่ควรเสียเวลากับการพยายามเอาน้ำ

ออกจากปอดหรือกระเพาะอาหาร

3. ถ้าคลำชีพจรไม่ได้ หรือหัวใจหยุดเต้น ให้ทำการนวดหัวใจทันที
4. ถ้าผู้ป่วยยังหายใจได้เอง หรือช่วยเหลือจนหายใจได้แล้ว ควรจับผู้ป่วยนอนตะแคงข้าง และศีรษะหงายไปข้างหลัง เพื่อให้น้ำไหลออกทางปากของผู้จมน้ำ โดยถอดเสื้อผ้าที่เปียกน้ำออก และใช้ผ้าห่มคลุมผู้ป่วย เพื่อให้เกิดความอบอุ่น
5. รีบนำส่งโรงพยาบาล

การเป่าปาก และการกู้ชีพฟื้นคืนชีพผู้ป่วยจมน้ำ

ที่มา อทร.9304 การปฐมพยาบาล และ การกู้ชีพขั้นพื้นฐาน สำหรับกำลังพลกองทัพเรือ พ.ศ.2561

การป้องกันและแก้ไข

ในท้องทะเลนั้นมีสิ่งที่เป็นภัยอยู่มากมายที่เราไม่รู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเราเองเมื่อไร ดังนั้น นักดำน้ำทั่วไปควรจะพกมิดิติตัวไปด้วย ในกรณีที่ถูกหอยมือเสือจับจะได้ใช้มิดิติตัวแก้ไขสถานการณ์ เพราะเมื่อมันจับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอยู่ฝาทั้งสองของมันนั้นจะปิดไม่สนิท สามารถใช้มิดิติตัวเข้าไปในระหว่างฝาของมัน แล้วตัดกล้ามเนื้อยึดฝาทั้งสองด้านขาดออกได้ แล้วทำให้ฝาเปิดออกได้เองแล้วเราก็เป็นอิสระสิ่งสำคัญเมื่อถูกหอยมือเสือหนีบคือการควบคุมสติ ถ้าเกิดอาการตกใจและควบคุมสติไม่ได้ จะทำให้ใช้อากาศในการหายใจมากขึ้น และหมดอากาศหายใจเร็วขึ้นจนเป็นเหตุให้จมน้ำตายได้

เอกสารอ้างอิง

<https://board.postjung.com/1073731>

<https://www.facebook.com/DNP1362/posts/2283833081931587:0>

<https://phuketaquarium.org/nowledge/giant-clam/>

<https://www.taludiving.com/สัตว์ทะเลมีพิษ/หอยมือเสือ.html>

<https://travel.trueid.net/detail/qNajEkEgDZ2O>

<https://songsaad.com/2021/06/22/หอยมือเสือ-giant-clam/>

<https://eso.mmo-fashion.com/giant-clam-ancient/>

<http://www.pmbc.go.th/web/webpmbc/public%20files/swpphuket/swpphuket50.pdf>

<https://th.wikipedia.org/wiki/หอยมือเสือ>

อทร.9304 การปฐมพยาบาล และ การกู้ชีพขั้นพื้นฐาน สำหรับกำลังพลกองทัพเรือ พ.ศ.2561

<https://www.youtube.com/watch?v=CDzVIVPYfzc>

<https://youtu.be/NdAe9N5jwx4>